

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

1. Кримінальний процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 № 4651- VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 9-10, 11-12, 13. — Ст. 88
2. Бурданова В.С. Расследование умышленного причинения вреда здоровью. – Изд. 3-е, ыспр. И доп. / В.С. Бурданова, Л.Н. Никитин. – СПб., 2010. 72.с.
3. Єфімов М.М. Особливості проведення слідчих дій на початковому етапі розслідування хуліганства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. Спеціальний випуск № 1. С. 296-303
4. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х. : Право, 2013. 824 с.
5. Маринів В. Правові засади освідування особи. *Вісник прокуратури*. 2003. - № 12(30). С. 71-76
6. Николайчик Н. И. Методика расследования хулиганства : лекция / Николайчик Н. И. – Минск, 1985.
7. Харченко С. В. Особливості освідування неповнолітніх / С. В. Харченко // Актуальні проблеми розслідування злочинів [Текст] : зб. тез доповідей III Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 1 лип. 2014 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2014. С. 215-217.
8. Сафронов С. О. Методика розслідування умисного заподіяння тяжких і середньої тяжкості тілесних ушкоджень : Наук.-практ. посіб. / С. О. Сафронов. - Х., 2003. - 174 с.

Почтова Євгенія Сергіївна,
ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ДОПОМОГИ СПЕЦІАЛІСТА ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ З ВИЯВЛЕННЯ СЛІДІВ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ В УМОВАХ РИЗИКУ ІНФІКУВАННЯ ВІЛ, ТУБЕРКУЛЬОЗОМ АБО ІНШИМИ ІНФЕКЦІЙНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Під час проведення огляду місця події, впливають ризики інфікування слідчого ВІЛ, туберкульозом та іншими інфекційними захворюваннями, що пов'язані із детальним оглядом об'єктів, вилученням об'єктів зі слідами та самих слідів, що супроводжується тактильним контактом з ними.

Слід додати, що вказаної процедури виявлення та вилучення не можна уникнути. По перше, зобов'язання вилучати речові докази визначено Інструкцією «Про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду», затвердженою Наказом № 51/401/649/471/23/125 від 27.08.2010 та, як вдало зазначає Г. Щербакова, ігнорування виявлених на місці події слідів крові, або багатьох інших слідів, їх поверхнева фіксація позбавляє можливості: висувати версії щодо ознак події, поведінки її учасників; робити попередні висновки про застосовані предмети й інструменти, механізм їх дії на об'єкт (перешкоду, жертву), напрямок їх руху, спосіб застосування тощо [1, с. 267]. Ми поділяємо цю думку та наголошуємо на тому, що при огляді місця події повинні бути виявлені, зафіксовані і досліджені всі фактичні обставини, які можуть мати доказове значення. Отримані докази нададуть можливість використовувати їх при проведенні інших слідчих (розшукових) дій.

Так, з метою ефективного проведення огляду та безпечного вилучення слідів злочину, усі речовини біологічного походження та порівняльні зразки повинні розглядатися як такі, що становлять підвищену біологічну небезпеку. Зразки потенційно можуть надавати носії ВІЛ/СНІДу, туберкульозу, гепатиту В і С, або інших патогенів [2].

Необхідно зазначити, що в криміналістиці та судовій медицині, під слідами біологічного походження найчастіше розуміють сліди-нашарування речовин, які походять від тіла людини, або такі, щодо яких передбачається зазначене їх походження. Найчастіше на місці події можуть бути вилучені сліди крові, сперми, слини, сечі, калу, піхвових виділень, волосся, частки тканин тіла, а також інші речовини [3, с. 258-259]. Особливу небезпеку біологічних слідів становить те, що у ряді випадків вони можуть бути слабо видимими, або ж взагалі невидимими неозброєним оком. Їх називають мікрооб'єктами.

За визначенням Л.П. Баканової, мікрооб'єкти, – це матеріальні об'єкти, пов'язані з подією злочину, пошук, виявлення, вилучення та дослідження яких у зв'язку з їх малими розмірами, масою ускладнені або неможливі за допомогою неозброєного ока: ці дії можуть бути здійснені спеціальними технічними засобами, що забезпечують можливість роботи з малими кількостями речовини [4].

Отже, виявлення більшості таких слідів потребує застосування сучасної спеціальної техніки. Для виявлення деяких слабо видимих слідів, або ж слідів невеликого розміру достатньо застосовувати звичайні збільшуючі та освітлюючі прилади, для інших – сучасні лазерні, монохромні або ж ультрафіолетові освітлювачі. Та, як зазначає В.І. Цимбалюк, навіть такої техніки може бути недостатньо для виявлення зовсім малих клітин, таких як клітини, або ж таких, що не дають освітлення [3, с. 259].

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Р.І. Благута, О.В. Захарова, М.Ю. Ковальська до технічних засобів для виявлення слабковидимих слідів біологічного походження відносять наступні: лупа з підсвіткою, освітлювальні прилади, переносні джерела ультрафіолетового опромінення та зазначають, що огляд поверхонь предметів і одягу слід проводити в косопадаючому світлі з допомогою криміналістичної лупи. При візуальному виявленні підозрілих слідів, приміщення, де проводять огляд, затемнюють і на плями, подібні на кров'яні, спермальні, слинні, направляють ультрафіолетові промені. Кров дані промені поглинає і виявляється у вигляді темних «бархатистих» плям. Сперма і слина флуоресціюють блідо-голубим світінням. Сліди сперми, змішані з кров'ю, не флуоресціюють. Використовувати ультрафіолетове опромінення слід тільки для виявлення малопомітних мікрослідів. Враховуючи, що ультрафіолетові промені руйнують ДНК крові та сперми, освітлювати ними підозрілі сліди рекомендується не більше 5 секунд [5, с. 89].

Слушною є думка І.В. Пирога, що спеціалістом у кримінальному провадженні, надається криміналістична, консультативна, методична та технічна допомога. Криміналістична допомога полягає у підготовці, організації та проведенні певної слідчої (розшукової) дії; виявленні, фіксації, вилученні доказів, підборі зразків для експертного дослідження. Методична допомога з боку спеціаліста під час проведення слідчої (розшукової) дії полягає у роз'ясненнях термінів, що використовуються в окремій галузі знань, правильних назв вилучених об'єктів або їх частин. Іноді під час складання протоколу слідчий записує цю інформацію під диктовку спеціаліста. Технічна допомога слідчому надається під час використання техніко-криміналістичних засобів у процесі проведення слідчих (розшукових) дій; огляді, виявленні, фіксації та вилученні речових доказів; складанні схем, креслень тощо. Консультативна допомога виражається в усних роз'ясненнях, довідках зі спеціальних питань, що можуть виникнути або виникають під час підготовки та проведення слідчих (розшукових) дій, процесуальному оформленні їх результатів [6, с. 262].

Звичайно, що слідчий не може в повній мірі володіти спеціальними знаннями, стосовно правильного застосування техніко-криміналістичних засобів для виявлення, вилучення та фіксації слідів біологічного походження, підборі зразків для експертного дослідження тощо. Тому, ще на підготовчому етапі огляду місця події, а саме, до виїзду на місце огляду, слідчий мусить прийняти рішення щодо залучення спеціаліста.

Однак, незалежно від участі спеціаліста під час огляду місця події, слідчий мусить дотримуватися універсального принципу перестороги, який полягає у сприйнятті кожного об'єкту, з яким він контактує, як потенційно небезпечного з точки зору інфікування, а тому, мусить

використовувати увесь арсенал засобів інфекційного захисту: гумові рукавички, медичну маску та, за можливості, захисний халат, що забезпечить контакт верхнього одягу з потенційно інфікованими поверхнями.

Список використаних джерел:

1. Щербакова Г./ Огляд місця події під час розслідування грабежів та розбоїв/ Г. Щербакова// Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 3. – С. 262–269.
2. Physicalevidencehandbook/ Texasdepartmentofpublicsafety – CrimeLaboratoryService. – [Електронний ресурс] – режим доступу: http://www.crime-scene-investigator.net/evidence_manual_TX.pdf
3. Цимбалюк. В.І./ Правові та медичні особливості огляду трупу/ / Право і суспільство №1, 2015, стр. 255-261
4. Баканова Л. П. (2005). Теоретические и практические основы использования микрообъектов в раскрытии и расследовании преступлений, Ташкент, Академия МВД Республики Узбекистан, 119 с. – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://akadmvd.uz/wp-content/uploads/2005-bakanova-mikroobyekt-ru.pdf>
5. Застосування спеціальних знань і техніко-криміналістичних засобів під час проведення слідчого огляду: метод. рекомендації / укл. Р. І. Благута, О.В. Захарова, М.Ю. Ковальська та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 104 с.
6. Пиріг І.В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.

Проценко Анна Миколаївна,
аспірант Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ДОПИТУ ЕКСПЕРТА ПІД ЧАС СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Показання експерта згідно ст.ст. 84, 95 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України визнані джерелами доказів у кримінальному провадженні на рівні із висновком експерта, а допит експерта в суді регламентується ст. 356 КПК України. Попри те, що актуальним питанням показань експерта приділено значний інтерес вченими процесуалістами та криміналістами, чимало аспектів допиту експерта залишаються нерозкритими. Аналіз процесуального закону щодо показань та допиту експерта в суді показує, що існує низка прогалин і